

Κωδικός Μαθήματος EULP-501DL	Τίτλος Μαθήματος Θεωρίες περί Κράτους, Δικαίου και Πολιτείας (Πολιτειολογία)	Πιστωτικές Μονάδες 10
Προαπαιτούμενα Κανένα	Τμήμα Νομικής/ Ευρωπαϊκών Σπουδών και Διεθνών Σχέσεων	Εξάμηνο 1 ^ο
Κατηγορία Μαθήματος Υποχρεωτικό	Γνωστική Περιοχή Ευρωπαϊκό Δίκαιο και Πολιτική	Γλώσσα Διδασκαλίας Ελληνική
Επίπεδο Σπουδών Μεταπτυχιακό – 2 ^ο ς Κύκλος Σπουδών	Διδάσκων Δρ. Κωνσταντίνος Στρατηλάτης	Έτος Σπουδών 1 ^ο
Μέθοδος Διδασκαλίας Εξ' αποστάσεως	Πρακτική Άσκηση Δ/Υ	Συν-απαιτούμενα Κανένα

Στόχοι του Μαθήματος:

Βασικός σκοπός του μαθήματος είναι να εφοδιάσει τους φοιτητές με κεντρικές έννοιες και θεωρητικές προσεγγίσεις γύρω από το δίκαιο, το κράτος και την πολιτεία.

Ειδικότερα, το μάθημα έχει δύο κεντρικούς στόχους:

- Να παρουσιαστούν συγκεκριμένες θεωρίες για το δίκαιο, για το κράτος και για την πολιτεία, όπως οι θεωρίες αυτές αναπτύχθηκαν από την αρχαιότητα έως τη νεώτερη εποχή, με έμφαση στην περίοδο σχηματισμού του κράτους της νεωτερικότητας, στον 17ο και τον 18ο αιώνα και στην εποχή των μεγάλων Επαναστάσεων, και
- Να αναλυθούν καταστατικές έννοιες του Δημοσίου Δικαίου, της Πολιτικής Θεωρίας και της Γενικής Πολιτειολογίας (φυσικό και θετικό δίκαιο, κράτος και κυριαρχία, πολιτεία και πολιτεύματα, Σύνταγμα και συντακτική εξουσία, αντιπροσώπευση, διάκριση των εξουσιών κ.λπ.)

Η προοπτική του μαθήματος είναι παράλληλα ιστορική (ιστορία ιδεών) και εννοιολογική (ανάλυση κομβικών εννοιών, συσχέτισή τους, εμβάθυνση).

Μαθησιακά Αποτελέσματα:

Μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές θα είναι σε θέση να:

- Κατανοούν βασικές έννοιες της φιλοσοφίας του δικαίου και της γενικής πολιτειολογίας, όπως το δίκαιο και ο νόμος, το κράτος, η κυριαρχία, η συντακτική εξουσία, το κοινωνικό συμβόλαιο, η πολιτεία, η ελευθερία κ.λπ.
- Έχουν επίγνωση της εξέλιξης του νοήματος των παραπάνω εννοιών μέσα στην ιστορία αλλά και έναντι της ιστορίας
- Κατέχουν βασικές γνώσεις για διάφορες θεωρίες περί κράτους, περί δικαίου και περί πολιτείας.
- Αναλύουν τη σχέση μεταξύ κράτους, δικαίου και πολιτείας στο πλαίσιο διαφορετικών

πολιτειολογικών ή/και δικαιοκτών θεωριών.

- Διαμορφώσουν δική τους αντίληψη για τα δομικά στοιχεία, τις θεμελιώδεις αρχές και τον τρόπο λειτουργίας του σύγχρονου δημοκρατικού κράτους δικαίου.
- Διαθέτουν γνώση των θεμελιωδών στοιχείων και αρχών του Δημοσίου Δικαίου.

Περιεχόμενο Μαθήματος:

1. Εισαγωγή: Τα τρία ερωτήματα (οντολογικό, επιστημολογικό, σημασιολογικό) – Η συσχέτιση των εννοιών – Οι στόχοι του μαθήματος - Γιατί ιστορική προσέγγιση; - Μια άσκηση πρακτικού αναστοχασμού.
2. Μία σύντομη ιστορία του φυσικού δικαίου I: Προσωκρατικοί – Η διαλεκτική νόμου και φύσης – Νόμοι και δικαιοσύνη στον Πλάτωνα και στον Αριστοτέλη – Κλασικό φυσικό δίκαιο: Οι Στωϊκοί.
3. Μία σύντομη ιστορία του φυσικού δικαίου II: Ο χριστιανισμός και το φυσικό δίκαιο - Ο νόμος και το δίκαιο στον Θωμά Ακινάτη – Η μετάβαση από το κλασικό φυσικό δίκαιο στα φυσικά δικαιώματα – Η νέα έννοια του υποκειμενικού δικαιώματος στον Grotius - Νομιναλισμός και βολонταρισμός ως συνθήκες της νέας έννοιας του δικαιώματος – Η νέα φυσική επιστήμη - Τα φυσικά δικαιώματα, οι φυσικοί νόμοι και το θετικό δίκαιο στον Χομπς.
4. Δίκαιο, ιστορία, πολιτική: Η έννοια και οι μορφές της εξουσίας - Δίκαιο, ισχύς και πολιτειακά καθεστώτα στην αρχαιοελληνική πόλη, με έμφαση στον Θουκυδίδη – Η πόλη, οι πολιτείες και το πολίτευμα στον Αριστοτέλη - Θεωρίες περί πολιτείας και περί μεικτού πολιτεύματος από τον Αριστοτέλη έως τους νεότερους χρόνους.
5. Το κράτος και η κυριαρχία: Η σταδιακή και μακρά πορεία προς το συγκεντρωτικό κράτος, ως πρώτη μορφή του κράτους της νεωτερικότητας – Ένας ορισμός του κράτους (Michael Mann) - Οι ιστορικές και πολιτικές συνθήκες της εποχής του Bodin – Η κυριαρχία και τα «σημεία» της στον Bodin - Παράμετροι της κυριαρχίας (M. Loughlin) – Η κυριαρχία και τα «σημεία» της στον Χομπς.
6. Κοινωνικό Συμβόλαιο: Επιστημολογικές, πολιτικές-ιδεολογικές και νομικές λειτουργίες των θεωριών κοινωνικού συμβολαίου - Κοινωνικό συμβόλαιο, κράτος και κυριαρχία στον Grotius.
7. Το Κοινωνικό Συμβόλαιο στον Χομπς: Πάθος για ισχύ, γενικευμένη ανασφάλεια, ακοινωνική κοινωνικότητα και πόλεμος όλων εναντίον όλων: Η χομπσιανή φυσική κατάσταση - Η μηχανιστική μετάβαση στην πολιτική κοινωνία και ο εργαλειακός Λόγος – Μεθοδολογική υπόθεση ή ιστορική πραγματικότητα; - Η νομική διάσταση του Κοινωνικού Συμβολαίου – Τα στοιχεία και οι λειτουργίες του χομπσιανού κοινωνικού συμβολαίου - Η οργανική - ανθρωπομορφική παράσταση του κράτους – Τα όρια της κυριαρχίας στον Χομπς.
8. Η δικαιοκή και πολιτική θεωρία του Pufendorf: Το ιστορικό περιβάλλον και η μεταβολή του κεντρικού ερωτήματος – Το (ακόμη) πιο «νέο» φυσικό δίκαιο – Η κοινωνικότητα ως θεμέλιο του φυσικού δικαίου – «Σύνθετο» Κοινωνικό Συμβόλαιο, ομοιότητες και διαφορές με Χομπς - Αρχές δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής - «Σύστημα κρατών».
9. Το Κοινωνικό Συμβόλαιο στην πολιτική θεωρία του Λοκ: Η φυσική κατάσταση στη θεωρία του Λοκ - Ίση ελευθερία, αξίες ενσωματωμένες στην ελευθερία, μία θετική έννοια της ελευθερίας – Το φυσικό δικαίωμα ιδιοκτησίας και τα εγγενή όριά του - Κοινωνικό Συμβόλαιο / συγκατάθεση, πολιτική εξουσία / καταπίστευμα, προτεραιότητα νομοθετικής εξουσίας και αντιπροσώπευση – Το δικαίωμα αντίστασης – Η Αμερικανική Επανάσταση.
10. Το Κοινωνικό Συμβόλαιο και το πρόβλημα της πολιτικής ελευθερίας στον Ρουσσώ: Η φυσική κατάσταση, σύγκριση με προγενέστερους στοχαστές, χαρακτήρας – Η μετάβαση, τα στοιχεία της προόδου προς τον πολιτισμό, η ιδιοκτησία ως πηγή ανισότητας και ο διαλεκτικός – αξιολογικός χαρακτήρας της ανάλυσης – Το Κοινωνικό Συμβόλαιο ως πρόβλημα πολιτικής ελευθερίας - Η λαϊκή κυριαρχία και η γενική βούληση – Η Γαλλική Επανάσταση.
11. Η πολιτική και δικαιοκή θεωρία του Ιμάνουελ Καντ I: Το Κοινωνικό Συμβόλαιο ως υπερβατολογικό θεμέλιο της πολιτείας, ως ιδέα προσανατολισμού του συν-νομοθετικού πράττειν και ως αυτοσκοπός – Η ορθολογική έννοια του Δικαίου, οι διαφορές του Δικαίου από

- την Ηθική και η ελευθερία ως κοινό θεμέλιό τους.
12. Η πολιτική και δικαϊκή θεωρία του Ιμμάνουελ Καντ II: Το Δημόσιο Δίκαιο, η διάκριση των εξουσιών και η διάκριση ανάμεσα σε μορφές κράτους και σε μορφές κυβέρνησης – Ρεπουμπλικανισμός v. δημοκρατίας και το ζήτημα της αντιπροσώπευσης – Οι τρεις αρχές της πολιτείας – Αστική αυτοτέλεια και δικαίωμα ψήφου – Φορολογία και κοινωνική πρόνοια – Απόρριψη δικαιώματος αντίστασης – Διεθνές και κοσμοπολιτικό δίκαιο ως συνθήκες της πολιτείας – Η φύση ως εγγύηση και η κοινωνική αντικοινωνικότητα ως μοχλός.

Μαθησιακές Δραστηριότητες/Διαδραστικές Μεθόδους:

Διαλέξεις, συζήτηση με τους φοιτητές, εργασίες

Μέθοδοι Αξιολόγησης:

Εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, τελική εργασία, τελική εξέταση

Διαδραστικά Εγχειρίδια – Βιβλιογραφία:

Τίτλος	Συγγραφέας	Εκδόσεις	Έτος	ISBN
Θεωρίες του κοινωνικού συμβολαίου από τον Γκρότιους στον Ρουσσώ	Άρης Στυλιανού	Πόλις	2006	
Θεωρίες της Πολιτικής και του Κράτους: Hobbes, Locke, Rousseau, Kant, Hegel	Μανόλης Αγγελίδης / Θανάσης Γκιούρας (επιμ.)	Σαββάλας	2005	

Συμπληρωματική Βιβλιογραφία:

Τίτλος	Συγγραφέας	Εκδόσεις	Έτος	ISBN
The Idea of Public Law	Martin Loughlin	Oxford University Press	2003	
Φιλοσοφία του Δικαίου: Μια ιστορική εισαγωγή, τόμ. Α': Αρχαιότητα	Παύλος Σούρλας	Σάκκουλας	2000	